

Anna Plusa

TIK W PROMOCJI CZYTENICTWA

Portale społecznościowe

Szybkość przekazywania informacji to jeden z głównych elementów cechujących społeczeństwo informacyjne. Korzystanie z urządzeń mobilnych oraz dostęp do internetu ułatwia wymianę wiadomości oraz sprzyja w szybkim dotarciu do nich. Komunikaty docierają do odbiorców przez różne kanały informacyjne m.in.: prasę, serwisy internetowe, telewizję naziemną i online oraz portale społecznościowe. Te ostatnie stają się szczególnie popularne dzięki ich globalnemu zasięgowi oraz prostemu interfejsowi umożliwiającemu korzystanie nawet najmniej zaawansowanym użytkownikom sieci. Serwisy społecznościowe funkcjonują dzięki pewnej zgrupowanej społeczności zainteresowanej wspólnym tematem lub problemem. Portale społecznościowe wykorzystywane są przede wszystkim do celów informacyjnych, promocyjnych oraz prywatnych. Z ich usług korzystają osoby w różnym wieku, firmy, instytucje prywatne, publiczne i społeczne. Dzięki dostępnym narzędziom i aplikacjom można za ich pośrednictwem dodawać informacje tekstowe, zdjęcia, filmy, muzykę, tworzyć grupy dyskusyjne, udostępniać wiadomości. Zaletą korzystania z portali społecznościowych jest możliwość udostępniania informacji wybranym osobom lub szerokiej publiczności. Serwisy społecznościowe służą także promocji kultury, w tym czytelnictwa, historii literatury, działalności bibliotek, itp. Biblioteki, księgarnie, antykwariaty, instytucje promujące książkę, posiadają swoje profile w portalach społecznościowych. Łatwość dodawania informacji i szybkość ich rozpowszechniania, umożliwia dotarcie w bardzo krótkim czasie do szerokiego kręgu odbiorców. Promowanie czytelnictwa przez wykorzystanie portali społecznościowych może mieć bardzo różne formy i funkcje:

- informacyjne i kontaktowe - prezentują dane kontaktowe instytucji, ich zadania statutowe, organizację oraz posiadane zasoby (zbiory tradycyjne oraz specjalne);
- promują różnorodne akcje biblioteczne i czytelnicze - Fan Page bibliotek prezentują aktualne wydarzenia i ciekawe inicjatywy podejmowane w ramach promowania książki, czytelnictwa, promocji edukacji czytelniczej i medialnej;
- informują o nowościach książkowych oraz dostępnych w sieci e-bookach, audiobookach, bibliotekach cyfrowych, wirtualnych muzeach historii książki;

- za pośrednictwem portali, instytucje książki zapraszają na różnorodne wydarzenia kulturalne, czytelnicze, edukacyjne, spotkania z pisarzami oraz innymi osobami zaangażowanymi w promocję czytelnictwa.
- możliwość dodawania grafiki, wideo oraz plików audio uatrakcyjnią przekazywanie i przyswajanie treści z zakresu historii piśmiennictwa, bibliotek, literatury.

TIK W NAUCZANIU

Wiele różnorodnych programów i aplikacji może wykorzystać nauczyciel w przekazywaniu wiedzy podczas lekcji, zajęć edukacyjnych, konkursów oraz spotkań organizowanych w ramach kół zainteresowań. Programy komputerowe są narzędziem umożliwiającym tworzenie różnych pomocy dydaktycznych: graficznych, tekstowych, filmów, materiałów do ćwiczeń interaktywnych. Zaprojektowane i wykonane raz przez nauczyciela mogą służyć wielokrotnie i przez długi czas. Najbardziej popularnymi pomocami dydaktycznymi są nadal prezentacje multimedialne, ale coraz częściej nauczyciele tworzą autorskie filmy edukacyjne w dostępnych w internecie darmowych programach (Photo Story 3 for Windows, Movie Maker). Przydatne są także programy do tworzenia i edycji plików graficznych (Gimp, Picasa, Paint, Pinta). Aplikacje komputerowe wykorzystują nauczyciele, ale mogą z nich także korzystać uczniowie, angażując się w tworzenie materiałów edukacyjnych, filmów podsumowujących projekty gimnazjalne z zakresu czytelnictwa czy dziennikarstwa lub przygotowaniu plakatów promujących akcje i konkursy literacko-czytelnicze.

Nauczyciele w czasie zajęć edukacyjnych mogą prezentować strony internetowe, które pomogą uczniom poszerzać wiadomości oraz rozbudzają ich zainteresowania. Współczesna młodzież bardzo szybko wyszukuje informacje, jednak często nie potrafi dokonać ich selekcji. Ważne jest więc, aby nauczyciel potrafił przekazać uczniom niezbędną wiedzę, ale również wskazać jak należy do niej dotrzeć w sposób właściwy. Warto także pokazywać dzieciom, z jakich źródeł korzystać, gdzie można je znaleźć, na jakie elementy zwracać uwagę, aby opracowane materiały były spójne i poprawne.

W internecie można znaleźć różne encyklopedie i słowniki opracowywane przez znanych specjalistów oraz popularne wydawnictwa naukowe, np.: *Encyklopedia PWN* <http://encyklopedia.pwn.pl>, *Słownik synonimów* rekomendowany przez prof. Jerzego Bralczyka <https://www.synonimy.pl>. W sieci dostępne są także portale, które gromadzą utwory literackie (powieści, opowiadania, wiersze) dostępne w formie tekstów lub audiobooków z

możliwością ich pobrania na urządzenia mobilne. Gromadzone są w nich utwory, które zgodnie z prawem przeszły do domeny publicznej lub prawa majątkowe autorów tych dzieł już wygasły, np. *Wolne Lektury* <https://wolnelektury.pl> lub *Polska Biblioteka Internetowa* <http://www.pbi.edu.pl>.

W rozbudzaniu zainteresowań czytelniczych warto wykorzystywać aplikacje w chmurze, które są bardzo popularne wśród uczniów klas gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Umożliwiają one tworzenie i edycję dokumentów w dowolnym czasie i miejscu. Nauczyciele w ten sposób mogą zachęcać młodzież do udziału w grupach dyskusyjnych na temat przeczytanych książek, przysyłać materiały poszerzające zasób wiedzy i wiadomości, wspólnie tworzyć prezentacje o pisarzach i ich działach oraz udostępniać szerszej publiczności. Usługi cloud computing mogą także posłużyć do wykonania przez uczniów zadań domowych (także grupowych).

Przydatnym narzędziem w badaniu zainteresowań czytelniczych dzieci i dorosłych są ankiety online. Ogólne zasady badań opartych na elektronicznych ankietach zbliżone są do badań standardowych. Do zalet ankiet elektronicznych można zaliczyć: szybkość (pozwalając jednocześnie na błyskawiczne opracowanie zebranych danych i otrzymanie wyników), możliwości udostępniania dokumentów przez internet bez ponoszenia kosztów związanych z drukiem ankiet i ich rozpowszechnianiem, większa dostępność respondentów i dogodne warunki jej uzupełniania, multimedia i interaktywność (może zawierać elementy multimedialne w postaci obrazu, animacji czy dźwięku, które umożliwiają wypełnienie ankiety nawet najmłodszym uczniom) oraz modyfikacja i edycja. Do popularnych serwisów ankietowych należą: *Moje Ankiety* <http://moje-ankiety.pl> lub *Formularze Google* <https://www.google.pl/intl/pl/forms/about>.

Organizacja imprez czytelniczych to inicjatywa, która już od wielu lat cieszy się dużym zainteresowaniem wśród nauczycieli, uczniów i rodziców. W ich przygotowaniu niezbędne stają się technologie informacyjno-komunikacyjne, które wzbogacają i uatrakcyjniają spotkania. Szczególnie przydatne są w prowadzeniu imprez dla dzieci młodszych, które przez odbiór treści multimedialnych łatwiej i szybciej przyswajają wiadomości. Ilustracje do bajek wyświetlane na ekranie, e-puzzle z bohaterami książkowych postaci, quizy i zagadki multimedialne, głosowanie z wykorzystaniem tabletów - to tylko niektóre z przykładów zastosowania TIK w organizacji imprez czytelniczych.

- Tematyka dotycząca lektur szkolnych, książek wybranego autora lub twórczości pisarza wiąże się często z organizacją różnych konkursów szkolnych i międzyszkolnych. Pomysłem na rozbudzenie wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ostatnich klas szkół gimnazjalnych, zainteresowań związanych z książką, informacją, kulturą czytelnictwa oraz kształceniem i wychowywaniem młodzieży do życia w społeczeństwie informacyjnym, było opracowanie i wdrożenie w 2013 roku reguł Olimpiady Bibliologicznej i Informatologicznej <http://www.olimpiadabii.uni.lodz.pl/index.php/start>. Olimpiada posiada zasięg ogólnopolski.
-
- Nietypowymi formami promocji czytelnictwa przy wykorzystaniu technologii są: minikonkursy, szkolna przerwa - flash mob lub "przerwa w bibliotece", grywalizacja, wirtualne wycieczki.

Flash mob (tłum ludzi gromadzących się w celu przeprowadzenia zdarzenia), minikonkursy lub przerwy w bibliotece mogą być skierowane do uczniów w każdym wieku. Mogą być zorganizowane przez nauczycieli lub grupy uczniów, którzy mają pomysł na wykorzystanie przerw między lekcjami na wspólną zabawę. Przerwy zazwyczaj są krótkie, więc należy zadbać, aby czas przeznaczony na zabawę był efektywny i racjonalnie wykorzystany. W tym przypadku technologie stają się narzędziem szczególnie przydatnym, gdyż gotowe quizy lub zabawy można przygotować wcześniej. Do tego typu zabaw należą m.in.: gry multimedialne z wykorzystaniem smartfonów, zagadki słuchowe, recytowanie znanych wierszy wspólnie z narratorem.

Grywalizacja (gryfikacja lub gamifikacja) w edukacji staje się bardzo popularną formą zabawy oraz zdobywania i utrwalania wiedzy. Może być przeprowadzona wspólnie z uczniami w dowolnym miejscu (zielona szkoła, budynek szkoły, miejscowa biblioteka), a temat grywalizacji może dotyczyć zagadnień związanych z popularyzacją literatury i czytelnictwa. TIK w gamifikacji wykorzystywane są do tworzenia zadań multimedialnych, przeszukiwania zasobów internetowych, korzystania z aplikacji dostępnych w komputerach i urządzeniach mobilnych.

Wycieczki z udziałem dzieci i młodzieży od zawsze cieszyły się dużym zainteresowaniem. Obecnie rozwój internetu daje możliwości "podróżowania" w dowolne miejsce na świecie. Różnorodne aplikacje sieciowe umożliwiają zwiedzanie wirtualnych bibliotek i muzeów oraz szczegółowe oglądanie zebranych w nich eksponatów do których załączone są metryczki i opisy, np. Muzeum Literatury w Warszawie <http://www.ai360.pl/panoramy/563>. Wykaz

wirtualnych muzeów i bibliotek dostępny jest m. in. na stronie portalu Legalna Kultura <http://legalnakultura.pl/pl/legalne-zrodla/muzea-galerie-archiwa>. Młodzież może również samodzielnie angażować się w tworzenie kolekcji związanych z zabytkami piśmiennictwa, drukarstwa, bibliotekarstwa przez dodawanie do aplikacji Google Maps autorskich zdjęć i grafik w celu promowania ciekawych miejsc w Polsce i na świecie.

BIBLIOTEKA NARODOWA

Biblioteka Narodowa gromadzi piśmiennictwo polskie wraz z innymi cennymi zabytkami kultury narodowej (m.in. grafiki, dokumenty życia społecznego, czasopisma), służy rozwojowi nauki polskiej. Od wielu lat BN zaangażowana jest w proces dygitalizacji zbiorów, które następnie udostępniane są w Bibliotece Cyfrowej Polona wszystkim zainteresowanym wielowiekową kulturą polską <http://polona.pl>. Polona to biblioteka cyfrowa, która może być wykorzystywana przez nauczycieli i uczniów na lekcjach języka polskiego, historii, sztuki lub zajęciach bibliotecznych. W jej zasobach nauczyciele znajdują książki, czasopisma, rękopisy, mapy i atlasy, druki ulotne, fotografie, grafiki i rysunki, pocztówki oraz nuty z różnych okresów historycznych. Zasoby są szczegółowo opisane, a co najważniejsze prezentowane są w swoich oryginalnych wydaniach i formach. Oglądane zbiory można powiększać, pobrać na dysk, udostępnić w portalach społecznościowych. Po zalogowaniu użytkownik może tworzyć własne kolekcje, dodawać notatki lub zakładki (np. w książkach). Wyszukiwanie zaawansowane umożliwia przeszukiwanie zasobów za pomocą różnych kryteriów (język, gatunek, data powstania, miejsce wydania i inne).

Książnica Narodowa w zasobach cyfrowych posiada różne projekty wirtualne, w tym także dotyczące literatury. Multimedialne wizualizacje przybliżają wybrany wątek tematyczny przy wykorzystaniu ruchomych obrazów, dźwięków, animacji (*Świat Pana Cogito*, *Rzeczpospolita wielu kultur. dziedzictwo polskie*). Dla ucznia zdolnego oraz młodzieży poszukującej książek dostępnych jedynie w dużych bibliotekach naukowych, warto rekomendować Cyfrową Wypożyczalnię Publikacji Naukowych ACADEMICA <https://academica.edu.pl/>. Jest to system wypożyczeń międzybibliotecznych realizowanych przez Bibliotekę Narodową oraz wszystkie inne biblioteki, które zgłoszą chęć uczestnictwa w projekcie. Książki i czasopisma dostępne w BN są udostępniane czytelnikom w wersji cyfrowej na określonych warunkach. System umożliwia wyszukiwanie pełnotekstowe, oferuje rezerwację wybranych pozycji. Korzystanie z cyfrowej wypożyczalni jest bezpłatne, zarówno dla bibliotek, jak i ich użytkowników.

BLOGI CZYTELNICZE

Blogi czytelnicze i książkowe stanowią ciekawą formę promowania czytelnictwa i literatury dla osób w różnym wieku. W sieci dostępne są blogi kierowane do dzieci i młodzieży, prowadzone przez nauczycieli lub różne instytucje, blogi o tematyce związanej z konkretnym gatunkiem literackim. Na stronach blogów użytkownicy znajdą recenzje książek, informacje o nowościach, wywiady, linki, itp. Blogi bardzo często prowadzą nauczyciele bibliotekarze we współpracy z uczniami, np. blog uczniów Gimnazjum nr 39 w Krakowie <http://rekomendacja39.blogspot.com/> lub sami uczniowie - blog gimnazjalisty *Książki na czacie* <http://ksiazkinaczacie.pl/>. Poszerzanie zainteresowań czytelniczych, doskonalenie warsztatu pisarskiego i wykorzystanie TIK - to tylko niektóre z umiejętności przydatnych w prowadzeniu bloga.